

O obrazech manželek dvou rotariánů

Jan Raida, Petr Zahnaš

Osudy věcí, podobně, jako osudy lidí jsou někdy velmi složité. Někdy jsou si věci, podobně jako lidé, velmi blízko. Poté je osud rozdělí a žijí si každý někde jinde, svým životem. A po dlouhé době, po mnoha peripetích a nepředvídaných situacích se zase, jakoby zázrakem, setkají. Sejdou se, aby mohly být spolu nebo alespoň symbolicky blízko sebe.

Podobný byl a je osud dvou obrazů, na nichž jsou namalovány dvě dámy. Dvě manželky rotariánů, dvě příslušnice šlechtických rodů. Rodů, které po staletí žily na panstvích ve dvou malých obcích nedaleko Opavy. Na dvou zámcích, vzdálených od sebe necelých pět kilometrů. Navíc obě dámy byly spolu v příbuzenském vztahu. Paní Inna Christina von Sobek Skal - Somov byla vzdálenou tetou paní Ursuly Butz von Rolsberg (byla tetou jejího manžela Karla Maxe Butz

von Rolsberg). Čas, kdy obě současně žily na rodových statcích v nedalekých vesnicích - Sobkové ve Štáblovicích a Rolsbergové v Litultovicích, spadá do období druhé světové války. Tehdy se obě také setkávaly a rozdělil je až konec války a události s ním spojené. V té době už existoval první z obrazů – portrét krásné

Inny Sobkové, namalovaný opavským malířem Adolfem Zrdazilou v roce 1920. Bylo to o 4 roky dříve, než se provdala za rotariána Viktorina Sobka – Skal (viz obr. nahoře) majitele Štáblovického zámku a tamějšího velkostatku. Členem opavského Rotary klubu byl Viktor Sobek od jeho založení, tedy od roku 1934 až do doby, než byla jeho činnost nacisty v roce 1938 zakázána. O něm a jeho rodině jsme psali ve dřívějších ročnících tohoto časopisu, je mu věnován jeden z dílů seriálu o historii RC Opava. Viktorinova sestra, Maria Christina Sobek-Skal se v roce 1906 provdala (viz obrázek) za Maxe, svob. pána von Rolsberg a odstěhovala se k němu do 5 km vzdálených Litultovic. Jejich starší syn Karl Max Butz von Rolsberg, právník, narozený roku 1907, si pak v roce 1942 vzal v Berlíně za manželku Ursulu, dceru vestfálského stavebního inženýra Otto Heinricha Theobalda Aschenbacha. Po svatbě, která se konala v Berlíně, žila rodina v Praze, kde u jednoho z tamějších soudů Karl Max

Rolsberg pracoval. Ursula pak většinu času trávila u rodiny na zámku v Litultovicích, zejména poté, co se jim v roce 1943 narodil syn Karl Rüdiger. A právě to byla doba, kdy se s tetou Innou Christinou Sobkovou často setkávaly. Doba, kdy zatím existoval jen jeden - první z obou obrazů.

Tehdy ho také Ursula vidávala viset v přijímacím salonu Štáblovického zámku. Byl to Zdrzilův obraz tety Inny (*obrázek vlevo*). Válka však důkladně zamíchala s osudy lidí i obrazů. Viktorin Sobek, i když, že byl německé národnosti, už od začátku okupace věděl, že jeho pozice není jistá, ani bezpečná. Za války se poté, jako bývalý rotarián, manžel ruské emigrantky, který si navíc ještě vzal za vlastního jejího synovce Vjačeslava Somova, dostal do značných potíží. Nešlo o problémy ekonomické, ale politické. Okupační správa na něj vyvíjela nátlak aby, nechce-li být označen za „národně nespolehlivého“, projevil svůj postoj k Říši. To představovalo takový tlak na jeho osobnost, že v posledních válečných letech mu už nebyl schopen výrazněji čelit. Proto postupně vstoupil do NSDAP, svolil, aby se v průběhu války stal,

v souladu s vůdcovským principem, Němci jmenovaným štáblovickým starostou a aby jeho adoptivní syn Vjačeslav byl členem Hitlerjugend. Neznamená to však, že by se změnil ve svých osobních postojích a podle svědectví Štáblovické kroniky nejsou žádné informace o tom, že by v průběhu války někomu záměrně ublížil. Koneckonců i Oskar Schindler byl za války členem NSDAP. Před blížící se frontou, poté, co byl Vjačeslav odveden k německému námořnictvu, poslal manželku Innu do Vídně. Sám ve Štáblovicích zůstal, aby těsně po válce předal správu obce i svůj majetek. Načež byl odvezen do sběrného lágru a za Innou do Vídně se dostal až více než po roce. O majetek rodiny Sobků a jejich zámek bylo po válce spolehlivě postaráno. Z původního inventáře zámku, čítajícího před frontou několik tisíc položek, se jich do sbírek zámku v Hradci nad Moravicí dostalo asi 300. A dodnes se dochovaly umělecké a jiné sbírkové předměty v počtu několika desítek kusů. Ale jako zázrakem se dochoval Zdrzilův obraz „Tante Inny“, který je dnes v expozici Raduňského zámku. Asi před rokem jej tam objevili další příbuzní Inny Sobkové-Somov, kteří nyní žijí v Chile. A nyní je pro ně malována jeho kopie.

Také s rodinou Rolsbergových se osud na konci války nijak nemazlil. Karl Max Rolberg odešel na frontu. Svého syna viděl naposledy, když se v roce 1943 nakrátko dostal do pražského lazaretu, aby si doléčil zranění. (*na obrázku vpravo je Karl Max se synem Rüdigerem v Praze v r. 1943*) Poté se na frontu vrátil a od 15. dubna 1945 se jeho stopa definitivně ztrácí někde u bavorské obce Waldkirchen. Jeho mladší bratr Maxmilián Anton Butz von Rolsberg, absolvent práv a diplomovaný zemědělský inženýr, byl za války těžce raněn a na frontu už znovu nemusel. Po přechodu fronty byl, jako bývalý důstojník Wehrmachtu, z Litultovic odvezen do ruského zajateckého tábora

v Hlubčicích, kde podle záznamů 30.5.1945 zemřel. Ursula Rolsbergová se synem Rüdigerem na konci války odcestovala ke svým rodičům do Německa, do města Siegen ve Westfálsku. Tady se po válce marně pokoušela vypátrat osud svého manžela. Poté, co byl jako nezvěstný později, po

několika letech, prohlášen za mrtvého, se Ursula v roce 1970 znovu provdala za lékaře, chirurga Dr. Waltra Hage, člena Rotary klubu v německém městě Siegen. A tady se nám také osudy druhé dámy, o níž je dneska řeč, spojují znovu s hnutím Rorary. Asi deset let předtím namaloval Ursulin strýc Hans Aschenbach její velký obraz. Tento obraz (*ulevo*) si po svatbě přinesla s sebou do nového domu, kde měl dlouho své místo na stěně, nad komodou v jídelně. I potom, co Dr. Walter Hage odešel do důchodu a dům vyměnili za menší byt, měl obraz v jejich domácnosti své důstojné místo. Po manželově smrti se však paní Ursula musela odstěhovat do domova pro seniory a tam v jejím malém bytě už pro obraz místo nebylo. Zůstal v komoře. Ani syn pro tak velký obraz ve svém bytě, ani v pracovně místo nenašel. To jí bylo velmi líto a přemýšlela, jak

s obrazem naložit. Aby nezůstal někde ve skladišti a nepadal na něj prach, nebo se nedostal k někomu, pro koho nebude nic znamenat, rozhodla se, že jej raději zničí. Se svým plánem se svěřila synovi Rüdigerovi. Řekla mu, že obraz vezmou a odnesou jej na louku. Tam si otevřou láhev šampaňského, ona tam obraz spálí a udělá tím tečku za svou minulostí. S tím však Rüdiger nesouhlasil a navrhl jí jiné řešení. V nedávné době totiž dostal dopis od starosty Litultovic, mimochodem také rotariána, člena současného RC Opava, kterým ho, i s jeho matkou, opět zval na návštěvu Litultovic. „Zavezeme obraz do Litultovic a věnujeme jej obci, aby visel na tamějším opraveném zámku. Tak se alespoň symbolicky vrátíš tam, kde jsme spolu kdysi žili“ navrhl jí a Ursula souhlasila. Tak se obraz manželky druhého rotariána ocitl na zámku, kde toho jinak po rodině Rolsbergových také mnoho památek nezůstalo. Obraz byl při slavnostní mši v kostele posvěcen a pověšen na čestné místo vedle krbu v zámeckém salonu. A aby tam nebyla paní Ursula sama, rozhodla se obec, že podle fotografie nechá namalovat také obraz jejího nezvěstného manžela, který bude viset symetricky, na druhé straně krbu. To vše se uskutečnilo v nedávných letech. Starostovi obce Litultovic, rotariánu Janu Raidovi podařilo navázat s Rolsbergovými přátelství, které je nejen přátelstvím lidí, ale které také umožnilo, aby se obrazy lidí vrátily na místa, která byla spojena s jejich životy.

Vše je tedy dáno jakýmsi řízením osudu. Obě dámy, které jsou na obrazech namalovány, tady, ve Slezsku nejsou. Už od války tu nežijí, obě se ocitly řízením osudu v cizině. Oba obrazy, na kterých jsou ty dámy namalovány, tady jsou. Jednomu z nich, který byl kdysi namalován zde, bylo souzeno, aby tu zůstal a unikl zničení v poválečných zmatcích. A dnes vzniká jeho kopie, která poputuje na druhý konec zeměkoule za lidmi, kteří o ni stojí. Druhý, který sice vznikl jinde, se řízením osudu dostal sem, do Litultovického zámku, za lidmi, kteří o něj stojí. *Sešly se tedy, aby mohly být spolu nebo alespoň symbolicky blízko sebe.* I když lidi osud zavalí bůhví kam.

Obrazy Ursuly a Karla Maxe Rolsbergových na stěně vedle krbu v Litultovickém zámku.